



INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

## Platforma průmyslové spolupráce

CZ.1.07/2.4.00/17.0041

### Název

Start-up společnosti a univerzitní spin-offy

### Popis a využití

- principy vzniku komerčních společností na akademické půdě
- dokument zabývající se metodikou vytváření soukromých společností (studentů a pracovníků) na univerzitách, jejich podporou a možnostmi rozvoje"

### Jazyk textu

- český

### Autor (autoři)

- Petr Kunc

### Oficiální stránka projektu:

- <http://lasaris.fi.muni.cz/pps>

### Dostupnost výukových materiálů a nástrojů online:

- <http://lasaris.fi.muni.cz/pps/study-materials-and-tools>



INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

---

# Start-up společnosti a univerzitní spin-offy

---

*Principy vzniku komerčních společností na akademické půdě*

**Vypracoval: Mgr. Petr Kunc**

**Platforma průmyslové spolupráce, CZ.1.07/2.4.00/17.0041**

Tento dokument se zabývá metodikou vytváření soukromých společností (studentů a pracovníků) na univerzitách, jejich podporou a možnostmi rozvoje.

## Start-up

je společnost, často s inovativním nápadem, ve fázi vzniku, tedy svůj produkt či projekt teprve vytváří a snaží se vytvořit obchodní model, kterým je možné docílit dlouhodobého zisku. Tyto společnosti většinou nemají téměř žádný kapitál a jejich aktiva jsou často ryze intelektuálního charakteru, mnohdy se také vyznačují tím, že riziko podnikání je vyšší než u normálních firem, avšak také vyšší ziskovostí při úspěšném nasazení a možnostmi globálního nasazení.

## Spin-off

je společností, jež byla vytvořena na základě výzkumu původně vzniklého na univerzitě. Součástí vzniku a rozvoje společnosti je převedení (či poskytnutí licence) duševního vlastnictví z univerzity na tuto firmu. Ta tento výzkum dále rozvíjí a vytváří prodejní model, který udrží společnost životaschopnou.

## Důvody pro podporu těchto společností

- Univerzita získá povědomí mezi potenciálními studenty, médii i odbornou veřejností jako škola podporující mladé, ambiciózní vědce.
- Univerzita může získat vedlejší zdroj příjmů z patentů, licencí či z procent zisku z těchto odvozených společností.
- Vznik úzkého propojení s průmyslovými partnery, kteří pocházejí přímo z univerzitního zázemí, což implikuje možnosti stáží, inovativních projektů a rozvoje praktických dovedností studentů.
- Univerzita také podporuje vznik nových kvalifikovaných pracovních míst na trhu ve svém regionu a vznik mezinárodně konkurenceschopných společností, což zvyšuje zaměstnanost nejen absolventů této vysoké školy.
- Rozvíjena je takzvaná znalostní ekonomika, jež zejména v Evropě je nedílnou a důležitou součástí hospodářství a staví na vzdělaných občanech.
- Univerzita může produkovat snadno zaměstnatelné absolventy s praktickými zkušenostmi získanými již během studia.
- A co je nejdůležitější: Univerzita takto plní jedno ze svých základních poslání – dostává nejnovější objevy vědců a výsledky výzkumu na trh a stimuluje tak rozvoj civilizace, která může snadno využívat nejnovější poznatky.

## Kroky k podpoře začínajících firem na univerzitě

Podpora začínajících společností a komercializace výsledků výzkumu nemá oproti západním zemím v České republice příliš vybudovanou tradici. K zajištění vzestupné tendence vznikajících úspěšných, vysoce specializovaných, společností je třeba provést několik kroků, které by měly v dlouhodobém horizontu podpořit vznik takovýchto firem s podporou univerzity a zvyšující prestiž školy i celého regionu.

### Zajištění sítě služeb a klíčových osobností

Pokud chce univerzita podporovat rozvoj soukromých společností z řad jejích studentů a vědců, musí zajistit dostatečnou základnu a znalostní bázi.

Organizace musí aktivně vyhledávat a vytvářet vazby s průmyslovými a finančními partnery, potenciálními investory, poradci a mentory.

Klíčovými jsou pro tento typ společností takzvaný Venture Capital (VC), tedy „rizikový kapitál“, kteří poskytují takzvaní „business angels“ (jedinci, kteří jsou ochotni investovat do začínajících riskantních podniků).

Výhodou pro tyto investory je poměrně nízký vklad, neboť tyto firmy ještě nemají téměř žádnou hodnotu kromě know-how, a nevýhodou samozřejmě je mnohem větší rizikovitost vstupu do „trhem neověřené“ společnosti.

Univerzity často vytváří centra pro transfer technologií, které se soustřeďují na vytváření těchto sítí okolo univerzity a dále jsou schopné pomoci výzkumníkům se založením společnosti a řeší také licencování převedení duševního vlastnictví na začínající podnikatele.

## Vytváření povědomí, motivace studentů

Podle výzkumu Institutu rozvoje podnikání uvažuje o podnikání přes 40 % studentů. Největší překážkou pro ně je nejistota prostředí a státní byrokracie. Většina studentů se také obává nedostatku zkušeností a financí, a to i přesto, že často ještě nemají téměř žádné závazky a také jako studenti mají možnost čerpat řadu výhod a slev na daních v rámci legislativy České republiky.

Jedním z úkolů univerzity jako vzdělávací instituce by mělo být boření mylných představ v řadách studentů a osvěta, co se týče jak podnikání a zaměstnávání, tak i z pohledu „být zaměstnáván“.

Univerzity mají možnost pravidelně pořádat přednášky a workshopy o zakládání firem, o přehledu pracovní legislativy, o možnostech transformace nápadu směrem k prosperující společnosti a další přehledová setkání mající za úkol studentům a vědcům zpřehlednit, co vše je třeba k samotnému chodu a rozvoji soukromé firmy a nabídnout pomoc pro začínající podnikatele.

K motivaci studentů pak mohou posloužit zejména setkání s úspěšnými podnikateli, kteří již úspěšný spin-off na univerzitě vytvořili. Pokud univerzita za sebou ještě žádný spin-off nemá, může pozvat úspěšné absolventy z jiných škol, či obecně podnikatele, kteří začali podnikat již při studiu a mohou se studenty podělit o své zkušenosti, poučit o vlastních chybách a motivovat studenty k tvorbě a provedení vlastních nápadů.

## Komerčně orientovaný výzkum

Běžně se na univerzitách v České republice setkáváme spíše s teoretickým, neangažovaným výzkumem.

V západních zemích se však již stalo pravidlem, že část výzkumu na vysokých školách dotuje soukromý sektor, který tak může čerpat z dobře vybavených laboratoří, či z talentovaných výzkumníků.

Z tohoto více pro-komerčně zaměřeného výzkumu, který je snadněji uplatnitelný v praxi, snadněji vznikají nápady, které mohou přežít na trhu.

Je tedy pro univerzitu i společnost výhodné, aby vznikala síť partnerů, která může částečně výzkum dotovat, ale zároveň mohou tito partneři nabízet pro studenty praxe, projekty či závěrečné práce, a tak mohou z této spolupráce profitovat firmy, univerzita i studenti.

Na druhou stranu je důležité, aby univerzita zůstala nestranná a třetí stranou neovlivnitelná.

## **Přímá podpora společností**

Předchozí zmíněné kroky se týkaly zejména uvedení do pohybu mechanismů, které by měly podpořit zájem studentů o vlastní podnikání, a možnostech uplatnění výzkumu univerzit. Tato kapitola se zabývá přímou podporou a uplatněním sféry vlivu, které vysoké školy mají při formování začínajících firem.

## **Pomoc s úvodní myšlenkou a možnostmi její uplatnění**

První pomoc, kterou může univerzita nabídnout, je diskuze se studenty o uplatnění myšlenky. Rozhodnout, zda je nápad schopný se uplatnit ve skutečném světě je velice složité, a to zejména pro výzkumníky, kteří se zakládáním společnosti nemají žádné zkušenosti.

Tato prvotní zpětná vazba z pohledu oborových autorit a skutečných podnikatelů může být neocenitelná.

## **Ochrana duševního vlastnictví**

Vysoká škola může pomoci s podáním patentu, či ochranných známek, a dokonce pomoci s dotováním ochrany duševního vlastnictví. Know-how je mnohdy v podstatě to jediné, co tyto společnosti vlastní a ochrana inovačních řešení může být velice důležité, neboť po publikování výsledků, které se tak dostanou na veřejnost, může být téměř nemožné získat patent.

## **Mentorování, ověření myšlenky**

Univerzita dále může poskytnout, či identifikovat mentora, který má s touto oblastí zkušenosti a umožnit toto propojení 1:1 (jeden mentor pro jednu společnost).

Univerzita může rozvinout komunikaci mezi studenty a potenciálními investory, pomoci s průzkumem trhu, identifikací komerčních možností a ověřením udržitelnosti takové společnosti.

## **Plánování**

Dále je třeba rozvíjet porozumění vlastnímu byznysu, identifikovat rizika, vytvořit základní byznys plán a finanční rozvahu.

Univerzita může být v těchto krocích významným pomocníkem, neboť díky její rozvinuté síti investorů a odborných poradců může objevit další aspekty, které mohou vést k lepšímu nasazení produktu (projektu, služby, ...), což potenciálně vede k vyšší ziskovosti.

Odborníci z ekonomických fakult, pak mohou pomoci sestavit profesionální a věrohodné dokumenty, podklady a plány, stejně tak jako průzkumy a analýzy.

## **Propojování studentů s mezioborovými znalostmi**

Univerzity s širokým záběrem oborů mají výhodu, že mohou propojit talentované studenty a výzkumníky různých fakult.

Studenti bývají často příliš úzce specializováni a chybí jim dostatečný přehled v jiných důležitých oborech. Univerzita může pomoci sestavit tým, který má potřebné znalosti ze všech potenciálně klíčových oborů jako právo, management, účetnictví a v neposlední řadě také mohou pomoci rozvíjet komunikační a prezentační dovednosti a styk s veřejností.

## **Zajištění kapitálu**

Pro začínající podnikatele může být největším problémem počáteční náklady na provoz společnosti. V tomto ohledu může univerzita pomoci jak přímo, tak nepřímo.

Přímo je možné vypisovat vlastní granty, stipendia a soutěže, které mohou v počátcích firmě ulehčit.

Nepřímo má univerzita více možností. Propojování s potenciálními investory již bylo několikrát v tomto dokumentu zmíněno, další možnosti jsou například:

- pomoc při identifikaci vhodného grantu
- pomoc při sepsání žádosti o dotace
- poskytnutí prostor (nejčastěji v takzvaném inkubátoru)
- zefektivnění finančních výdajů
- pomoc s rychlejším uvedením na trh

## Univerzitní licence

Tento dokument se zejména zabýval tím, jak podpořit vlastní podnikání a zvýšit počet spin-offů na vysokých školách. Neméně je však důležité i to, jak toto podnikání zpětně ovlivňuje danou univerzitu.

Univerzity často získávají zpět vynaložené náklady pomocí poskytování licencí. Tyto licence za know-how a původní výzkum pak vzniklé firmy zpětně platí univerzitě buď předem definovanou částkou nebo například procentem ze zisku či obrátu.

Důležitým aspektem při stanovování této částky je to, že tyto společnosti ze začátku často žádný přímý kapitál nemají, a pokud si univerzita vyžádá placení hned od začátku, může firmě zpomalit, či dokonce zastavit rozvoj.

Je proto velice důležité, aby univerzita stanovila splácení s odkladem, například tak, aby firma (pokud bude ještě existovat) začala s placením až po dvou letech, kdy by měla být dostatečně stabilní.

Placení licencí je možné stanovit buď po určitou dobu, nebo neomezeně. Zde je prostor pro diskusi mezi účastníky, kteří by měli svědomitě ohodnotit přínos a důležitost samotného výzkumu či pomoci univerzity tak, aby ani jedna strana neměla pocit, že je platba nespravedlivá.

Ještě důležitější než samotná platba je pro univerzitu zavázání si těchto studentů-podnikatelů pro potřeby přednášek, konzultací, mentoringu, případně stáží pro další studenty tak, aby na univerzitě vzniklo prostředí systematicky podporující rozvoj místního vysoce odborného podnikání.

# Možnosti podpory společností od Fakulty informatiky Masarykovy univerzity

Fakulta Informatiky Masarykovy univerzity má poměrně dobře stanovené základní struktury pro podporu začínajících společností.

## Centrum pro transfer technologií

Na Masarykově univerzitě již existuje Centrum pro transfer technologií, které bylo založeno již v roce 2005.

Od té doby aktivně podporuje mladé vědce a začínající společnosti. Centrum si jako základní cíle stanovilo:

- Stát se kontaktním místem pro externí společnosti.
- Sblížit akademickou a podnikatelskou sféru.
- Pomoci uplatnit výzkumné výsledky v praxi.
- Žádat o patenty a celkově chránit duševní vlastnictví
- Propagovat činnosti MU a vzdělávat zainteresované.

Činnosti centra jsou v těchto uvedených bodech více než dostatečné, avšak nevěnuje se pomoci začínajícím firmám ve smyslu podpory při sestavování plánování a získávání investorů, mentorů, či průzkumů, a to nejspíše z kapacitních a znalostních omezení. Masarykova univerzita však k těmto činnostem může využít jinou organizaci v Brně.

## Jihomoravské inovační centrum

Jihomoravské inovační centrum (JIC) se zaměřuje na podporu inovativního podnikání a komerčního využití vědy a výzkumu. JIC vzniklo v roce 2003 jako zájmové sdružení právnických osob a jeho zřizovatelem jsou čtyři významné vysoké školy v Brně, Statutární město Brno a Jihomoravský kraj.

Právě JIC umožňuje studentům získat rady v počátcích podnikání, užší propojení s podnikatelskou sférou a možnost napojení na investory, mentory a také možnost pravidelně konzultovat svůj projekt, získat pomoc s průzkumy a interpretací výsledků.

Pokud se společnosti podaří obhájit svůj projekt před odbornou porotou, mohou se poté zapojit do inkubátoru JIC, což přináší řadu výhod (od levného pronájmu kanceláře až po právnícké konzultace zdarma).

Masarykova univerzita s Jihomoravským inovačním centrem úzce spolupracuje. V roce 2012 vznikl předmět Inovace a podnikání v IT, kde si mohou studenti vyzkoušet vznik nové společnosti a vznikne-li zajímavý nápad, JIC jej může podpořit. Tento předmět v jarním semestru 2014 poběží již třetím rokem.



## Inkubátor

V létě 2014 bude otevřen v areálu Fakulty informatiky nový vědeckotechnický park a podnikatelský inkubátor budovaný v rámci Operačního programu Podnikání a inovace Ministerstva průmyslu a obchodu s názvem CERIT Science Park.

Bude inovativním firmám za zvýhodněných podmínek poskytovat prostory, odborné poradenské služby a outsourcing vybraných firemních procesů ve společném zájmu členů CERIT Science Park a Masarykovy univerzity jako provozovatele a

bude nabízet prostředí podnikatelského inkubátoru začínajícím a spin-off firmám.

Tento inkubátor bude velice významným krokem vpřed pro podporu výše uvedených firem. Masarykova univerzita však také musí zajistit kvalitní mentory, poradce a lidi se zkušenostmi s podnikáním v uvedené oblasti inovačního charakteru.

## Sdružení průmyslových partnerů FI

Fakulta informatiky již šest let provozuje program Sdružení průmyslových partnerů FI. Tento program se zaměřuje na užší spolupráci se soukromými subjekty. Členové sdružení mohou ovlivňovat výuku, výzkum, nabízet stáže, vypisovat a vést závěrečné práce, nabízet projekty apod.

Fakulta informatiky tak získává mnohem praktičtější zaměření, z čehož mohou těžit studenti při realizaci vlastních projektů.

## Akce na FI

Fakulta informatiky pravidelně pořádá dobrovolné akce, kde mohou studenti rozšířit své nabyté vědomosti za hranice běžné výuky. Jedná se o různé typy workshopů, projektů, přednášek a diskuzí, např.

- Technologické přednášky reagující na nejmodernější trendy, které nemohou být dostatečně zachyceny v běžné výuce.
- Rozvoj takzvaných měkkých dovedností – práce v týmu a jeho vedení, prezentační schopnosti, komunikační dovednosti atd.
- Setkání s úspěšnými podnikateli.
- Setkání s průmyslovými partnery.
- Novinkou je možnost mentoringu a shadowingu, tedy pasivní i aktivní sledování vysoce postaveného pracovníka či podnikatele při jeho běžném pracovním dni.

## Použité zdroje

<http://www.penize.cz/podnikani/186904-student-v-drsnem-svete-byznysu>

<http://www.ctt.muni.cz/cs/domu>

<http://www.jic.cz/o-nas-2>

<http://www.iotmi.org/index.php/GT/article/view/art315/768>

<http://www.unipd.it/en/research/results-research/spin-offs>

[http://en.wikipedia.org/wiki/University\\_spin-off](http://en.wikipedia.org/wiki/University_spin-off)

[http://iis-db.stanford.edu/evnts/4097/SShane\\_Why\\_More\\_Start-Ups.pdf](http://iis-db.stanford.edu/evnts/4097/SShane_Why_More_Start-Ups.pdf)

<http://www.rawstory.com/rs/2013/10/14/universities-embracing-role-as-incubators-for-tech-start-ups/>

[http://www.techtransfer.harvard.edu/resources/guidelines/startupguide/OTD\\_Startup\\_Guide.pdf](http://www.techtransfer.harvard.edu/resources/guidelines/startupguide/OTD_Startup_Guide.pdf)

[https://www.cerit.cz/cs/cerit-sp/VTP\\_PI/](https://www.cerit.cz/cs/cerit-sp/VTP_PI/)